

**ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ
ΣΤΙΣ ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ¹**

François Burgat

Μας άφησαν ένα σαρδελοκούτι με το όνομα Γάζα. Ένα ξεφραγισμένο κόκαλο με το όνομα Ιεριχώ. Κι ένα ξενοδοχείο δίχως στέγη και σκελετό, που το λένε Παλαιστίνη. Άφησαν ένα σώμα χωρίς σπονδυλική στήλη κι ένα χέρι δίχως δάχτυλα. Είχαμε ονειρευτεί μια καταπράσινη ειρήνη, ένα φεγγάρι λευκό, μια θάλασσα γαλάζια, ένα κάστρο αγέρωχο. Και αίφνης βρεθήκαμε μες στα σκουπίδια. (Nizar Qabbani)

Ποιος είναι ο ρόλος της «πληροφορίας» σήμερα ως προς τον αραβικό κόσμο; Στις γειτονικές χώρες της Μέσης Ανατολής, οι εκλογές διαδέχονται η μία την άλλη, οι κατηγορηματικές αναλύσεις των σημαντικότερων ειδημόνων της πληροφόρησής μας τυποποιούνται και το εύρος των παρανοήσεων αυξάνεται. Στο ρυθμό των δημοψηφισμάτων που καθιερώνουν τόσους και τόσους θεόσταλτους πολιτικούς, η αλχημεία των «απρόσμενων» ποσοστών συμμετοχής διαλύει τις αντιπολιτεύσεις όπως ο ήλιος το χιόνι. Όπως παντού στην ευρύτερη περιοχή, έτσι και στην Παλαιστίνη η ισλαμιστική πολιτική γενιά εκφράζει τις προσδοκίες, την ανυπομονησία ή τη σύγχυση, σχετικές με την αναζήτηση ταυτότητας ή εθνικιστικές, πολιτικές ή κοινωνικές ενός σημαντικού μέρους του πληθυσμού.

Πρόσφατα στην πιο απίστευτη διαδήλωση που έγινε ποτέ στην περιοχή, περισσότερο από εκατό χιλιάδες κάτοικοι της Γάζας διακήρυξαν, δικαίως ή αδικίως, την αφοσίωσή τους στον ακτιβιστή της Hamas (Κίνημα για την ισλαμική Αντίσταση), ο οποίος δολοφονήθηκε από την Mossad, και εξέφρασαν έτσι την αντίθεσή τους στις υποκριτικές, κατά την κρίση τους, συμφωνίες του Όσλο, επιλέγοντας ως κυριότερο εκφραστικό μέσο τη θρησκευτική ταυτότητά τους. Μεγάλα τιμήματα της αραβικής κοινής γνώμης πιστεύουν ότι η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (PLO), διαμελισμένη από εσωτερικές διαίρεσεις, αποδυναμωμένη μετά την εγκατάλειψή της από τους Άραβες συμμάχους της και την κατάρρευση του σοβιετικού προστάτη της, υποχώρησε εμπρός στην αμερικανο-ισραηλινή συμμαχία υπογράφοντας μια συμφωνία συμβιβασμού (istislām) και όχι μια αξιοπρεπή συμφωνία ειρήνης (salām). Στη Γάζα ή στην Υπεριορδανία, οι σχηματισμοί της αντιπολίτευσης, κυρίως ισλαμιστικοί, βρέθηκαν από ανθρώπους απογοητευμένους από μια ειρήνη που σύντομα αποδείχτηκε καταδικασμένη σε αποτυχία και επιπλέον υπερβολικά μονόπλευρη – όπως το αποδεικνύουν και οι στίχοι του με-

γάλου ποιητή Nizar Qabbani. Ωστόσο, μετά τη «θριαμβευτική» εκλογή της παλαιστινιακής Βουλής και του αρχηγού της Γιάσερ Αραφάτ, στις 20 Ιανουαρίου 1996, «πληροφρορηθήκαμε» ότι το ποσοστό συμμετοχής σ' ένα δημοψήφισμα από το οποίο απείχε η εν λόγω αντιπολίτευση, είχε εξαφανίσει, κατά κάποιον περιεργο τρόπο, αυτή την απίστευτη απογοήτευση προς όφελος μιας νίκης της «δημοκρατίας» και της «ειρήνης». Σε ένα πολύ διαφορετικό περιβάλλον, το επεισόδιο θυμίζει την εξαφάνιση του πολύ ισχυρού μετώπου των Αλγερινών, που προσπεύγραφαν το εθνικό Σύμφωνο της Ρώμης και την οφθαλμαπάτη της «καθιέρωσης από την κάλπη» του στρατηγού Ζερουάλ, ο οποίος έκτοτε αφήνει να διαιωνίζεται το δράμα της Αλγερίας μέσα σε βαριά σιωπή. Από εβδομάδα σε εβδομάδα, ισχυρές φωνές των μέσων μαζικής ενημέρωσης φροντίζουν να μας ενημερώνουν πόσο πολύ υποτίθεται ότι

κατανηφιίζουν κάποιοι πληθυσμοί, μετανοημένοι για τις παρεκτροπές τους κατά το παρελθόν, τις αντιπολιτεύσεις όλων των τάσεων αλλά ιδιαίτερα τους ισλαμιστές ή ακόμα και όσους αρνούνται να τους ποινικοποιήσουν. Προφανώς η ψηφοφορία των Παλαιστινίων στις 20 Ιανουαρίου 1996 προετοίμασε το έδαφος σημαντικά: επικύρωσε κατά κάποιον τρόπο το θάνατο της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και σηματοδότησε την είσοδο του ιστορικού ηγέτη της στη λέσχη των εκλεγμένων αράβων αρχηγών, θέτοντας ένα τέλος στη σταδιοδρομία του ως περιοδευόντος επαναστάτη. Οι εκλογείς του Γιάσερ Αραφάτ επέλεξαν μάλλον εκ των υστέρων να καθαριάσουν τη νίκη του ανθρώπου που είχε επιτύχει την αποχώρηση των ισραηλινών στρατευμάτων κατοχής μέχρι τα όρια των κυριότερων παλαιστινιακών πόλεων που βρίσκονταν υπό κατοχή από το 1967, του ανθρώπου που είχε συμβάλει ώστε να γυρίσουν στη χώρα χιλιάδες μέλη των στρατευμάτων του και είχε δώσει στους νέους της Γάζας το δικαίωμα να κραδαίνουν μια ση-

μαία ή να ονειροπολούν τη νύχτα σε μια ακτή όπου για είκοσι επτά χρόνια τους απαγορευόταν η πρόσβαση και την οποία οι περιορισμοί του «Συμφώνου ειρήνης» θα μπορούσαν μια μέρα να τινάξουν στον αέρα. Αλλά η συμμετοχή στο δημοψήφισμα της 20ής Ιανουαρίου επετεύχθη υπό το καθεστώς μιας διπλής εξουσίας: αφενός του ακόμα πανταχού παρόντος ισραηλινού κατακτητή και αφετέρου του παλαιστίνιου επαναστάτη, ο οποίος πολύ γρήγορα ασπάστηκε εκ νέου και εξ ολοκλήρου τις αστυνομικές πιέσεις (συμπεριλαμβανομένων και των βασανιστηρίων). Στο γκέτο της Γάζας, όπου κυριαρχούν οι τρομεροί αστυνομικοί και οι πελατειακοί μηχανισμοί του Ισραήλ και των παλαιστινιακών αρχών (κατόχων της εξουσίας αλλά και της πρόσβασης σε όλες σχεδόν τις θέσεις εργασίας), το κόστος μιας αντιπολιτευτικής στάσης, σίγουρα φακελωμένης, για έναν πολίτη σε κατάσταση πλήρους πολιτικής αβεβαιότητας και εξωφρενικής οικονομικής ανέχειας, δεν έχει τί-

ποτα το κοινό με εκείνο ενός αντιφρονούντα σε μια ελεύθερη χώρα με δημοκρατικό καθεστώς. Έτσι η λαϊκή συναίνεση αποτέλεσε εγγύηση των όρων μιας συμφωνίας που δεν υποχρεώνει το βεραϊκό κράτος να αποσύρει τα στρατεύματά του παρά μόνο από το 10% των κατεχομένων, που του δίνει τη δυνατότητα να απαγορεύει στους παλαιστίνιους πολίτες την πρόσβαση στο 70% της επικρατείας τους, να απελαύνει άραβες «ισραηλινούς» πολίτες από την προσαρτημένη Ιερουσαλήμ και μάλιστα με το πρόσχημα του «κουράγιο μέχρι να γίνει ειρήνη με τους τρομοκράτες», να ακολουθεί στην πράξη μια προκλητική πολιτική του τετελεσμένου γεγονότος; Παράξενο δρόμο ακολουθεί η «πληροφόρησή» μας όταν προσπαθεί να ταυτίσει τη «δημοκρατία» με την υποταγή στην πλαστή κατανομή του Όσλο και κατηγορεί ως «φανατικούς» την παραμικρή επιφύλαξη απέναντί της. Άλλωστε σε μην ξεχνάμε ότι στην πρώτη γραμμή του μετώπου που αρνήθηκε να υποστηρίξει την εκλογή ήταν οι δύο σημαντι-

κότερες παρατάξεις της παλαιστινιακής αριστεράς, το FDLP και το FPLP, των οποίων οι αρχηγοί όχι μόνο δεν είναι ισλαμιστές, αλλά είναι και... χριστιανικής καταγωγής! Παράξενη όμως είναι και η μέθοδος που χρησιμοποιήσαν τα μέσα για να διαστρεβλώσουν συστηματικά την ιδιαίτερα διστακτική στάση της Hamas (η οποία επέτρεψε τελικά σε πέντε από τους συμπαθούντες της να εκλεγούν στο συμβούλιο) και να την παρουσιάσουν ως «απαγόρευση» ψήφου, ώστε να μπορέσουν στη συνέχεια να διακηρύξουν αυτή τη «μαζική αποκήρυξη των ισλαμιστών» και να νομιμοποιήσουν αύριο, στο όνομα της «περιθωριοποίησής» τους, τις χειρότερες κατασταλτικές παρεκτροπές. Από τον Αραφάτ ως τον Ζερουάλ και από την καθιέρωση της στρατιωτικής αλγερινής δημοκρατίας μέχρι το δημοψήφισμα του Γιάσερ Αραφάτ, ή τον κοινοβουλευτικό θρίαμβο του προέδρου Μουμπάρακ, ας πάψουμε πια να θεωρούμε τα ψηφοδέλτια που βγαίνουν από το χωνευτήρι ψυχολογικών, οικονομικών ή άλλων πολέμων, ίδια με εκείνα της καθολικής ψηφοφορίας. Η απόσταση που αρνούμαστε να τη δούμε να βαθιάνει ανάμεσα στη «νόμιμη θεσμική» πολιτική και την «πραγματική» πολιτική που εφαρμόζουν οι γειτονικές αραβικές χώρες είναι φορέας μιας μάλλον επικίνδυνης πολιτικής σχιζοφρένειας παρά της ειρήνης και της σταθερότητας. Συγγέροντας συστηματικά, περισσότερο απ' όσο θα έπρεπε, τις προοπτικές με τις οφθαλμαπάτες, την παρατήρηση με τη μέθοδο του δόκτορος Κουέ², τη ραδιοπληροπληρία πληροφορία με τη δράση των πολιτικών λόμπι, τα ευαίσθητα βλαστάρια της δημοκρατίας με τα αγκάθια δημοψηφισμάτων τόσο ακρωτηριασμένων, ώστε να χάνουν τελικά το νόημά τους, καλύπτουμε τα μάτια μας με ένα πέπλο αρκετά πιο επικίνδυνο από κάθε είδους τσαντόρο: το πέπλο της παραπληροφόρησης.

*Μετάφραση από τα γαλλικά
Γεωργία Ζακοπούλου
Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών
Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης*

*Ο François Burgat είναι ερευνητής του CNRS και έχει εκδώσει το *L'Islamisme en face*, La Découverte, Παρίσι 1995.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
1. Επιθεώρηση *Liber*, τεύχος 26, Μάρτιος 1996.
2. Ο Émile Coné ήταν φαρμακοποιός και ψυχοθεραπευτής που μελέτησε τα φαινόμενα του υπνωτισμού και της υποβολής και εφάρμοσε μια τεχνική ψυχοθεραπείας βασισμένη στην αυθυποβολή. Η έκφραση χρησιμοποιείται ειρωνικά.